PUBLISKĀ ĀRTELPA. VĒSTURE.MŪSDIENAS.

2023

Vineta Radziņa mob.tel.29479712 ,
e-pasts: labavide12@gmail.com

- Publiskā ārtelpa vēsturiskā teritorijā. Āgenskalns.
- Svarīgākie aspekti atjaunojot, uzturot un kopjot publisku ārtelpu.
- Publiskās zaļās teritorijas plānošana.

Vineta Radziņa mob.tel.29479712 , e-pasts: labavide12@gmail.com

Publiskā ārtelpa vēsturiskā teritorijā.

‘’Lai cik dažāda tā būtu, vēsturiskajai ārtelpai - dārziem /parkiem/ ir viena kopīga iezīme: vēlme radīt iedomāto paradīzi zemes virsū.’’/I.M.Janelis/

Vēsturiskie dārzi un parki ir gatavi*. Tie ir izturējuši laika pārbaudi, pieauguši un nobrieduši.

** - par ‘’gatavību’’ var runāt, kad stādījums (piemēram, parks) sasniedz 70-100 gadu vecumu.*

Vineta Radziņa mob.tel.29479712 , e-pasts: labavide12@gmail.com

VĒSTURISKIE STĀDĪJUMI IR DĀRZU UN PARKU PIEMINEKLIS!

- Piļu, muižu, pusmuižu, mācītājmuižu dārzi…memoriālie muzeji;
- Pilsētu un citu apdzīvotu vietu apstādījumi;
- Kolekciju stādījumi;
- Alejas, koku rindas;
- Kapsētas.

Vineta Radziņa mob.tel.29479712 , e-pasts: labavide12@gmail.com

‘’Valsts nozīmes pilsētbūvniecības piemineklis „Kalnciema ielas koka apbūve” pārstāv Pārdaugavas 18. un 19.gs. beigu vidusslāņa dzīves vidi un Rīgas koka būvamatniecības tradīcijas, tas ietver lielā koncentrācijā un ar augstu autentiskuma pakāpi saglabājušos 19.gs. pēdējā ceturksnī celtu koka dzīvojamo ēku grupu, kam raksturīga grezna apdare, **pagalmu apzaļumojums un dārzi.**
Kalnciema ielas kvartāla klasicisma arhitektūras ansamblis veidojies samērā īsā laika posmā - apmēram 30 gadu garumā. Pilsētbūvniecības piemineklī ietilpstošo ēku izvietojums gar ielu un dārzi gruntsgabalu dziļumā raksturo Rīgas priekšpilsētu apbūves tradīcijas, kas jau gandrīz izzudušas straujas pilsētbūvniecības attīstības rezultātā…’’

Valsts nozīmes pilsētbūvniecības piemineklis „Kalnciema ielas koka apbūve” iekļauts valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstā ar KM 22.05.2006. rīkojumu Nr. 96.
Pilsētbūvniecības piemineklis ir daļa no apbūves aizsardzības teritorijas „Āgenskalns”.

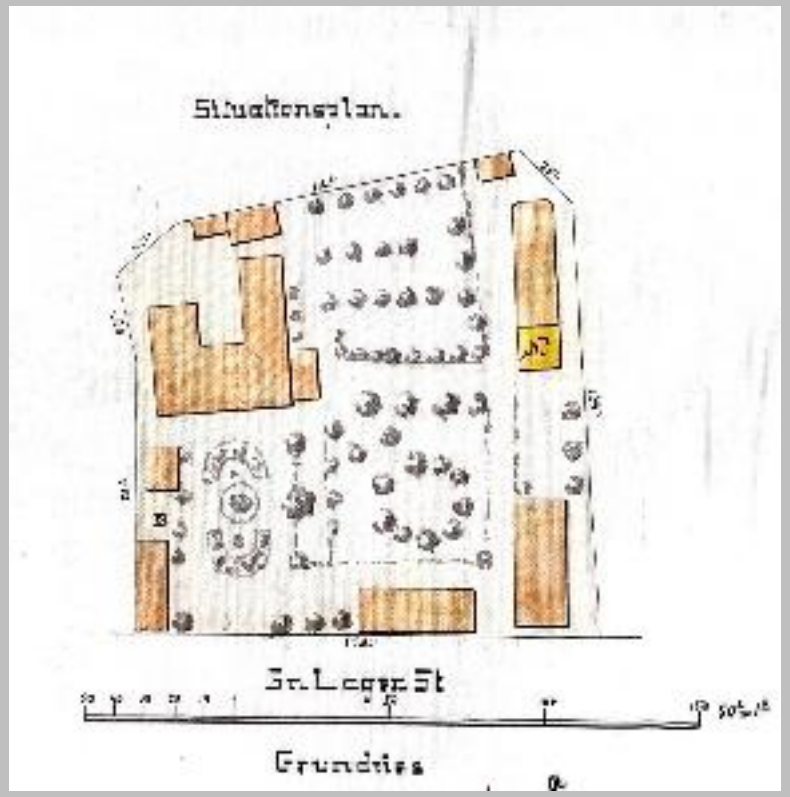

Plāns – 1881.g. L.Nometņu iela, avots – LVVA F2761 A3 L7427

Švarcmuižas dārzs no Zunda puses.

‘’Dārzs – norobežots zemes gabals kultūraugu audzēšanai vai bišu stropu izvietošanai.” /*avots – Valmieras muzejs, vecvārdu skaidrojums*/

Vineta Radziņa mob.tel.29479712 , e-pasts: labavide12@gmail.com

Kas ir kultūraugs?

Kultūraugi - cilvēka vajadzībām pārveidoti un pielāgoti augi. Tos audzē un ievāc peļņas vai iztikas nolūkos.

Dārzkopības kultūraugi ietver, piemēram, augļu kokus. Puķkopībā kultūraugi ir telpaugi, puķu dārzos izmantojamie ziedošie augi, griezto ziedu ieguvei izmantojamie augi utt.

Senie kultūraugi, piemēram:

- **Kāpostus, kā dārzeni lieto vairāk nekā 400 gadus**. Latvijas šķirne ('Dindoņa uzlabotie agrie'), pēc selekcionētāja P.Dindoņa datiem radusies izlases ceļā no agriem krievu Bronkas kāpostiem.
- **Arī zirņi, selerijas, rutki, kiploki, puravi un sparģeļi kā kultūraugi audzēti apmēram 2000 gadu.** Literatūras dati liecina, ka mūsu teritorijā zirņi audzēti jau mūsu ēras 4.gs.beigās. Arheoloģiskos izrakumos zirņi tikuši atrasti Kenteskalna pilskalnā (Ogres apvidū) 6 – 7.gs.
- J.Rukšāns saka, ka **narcises, tulpes, rozes, peonijas** Latvijā bijušas zināmas jau 17.gs, savukārt, **krokusi** ievesti tikai 19.gs otrajā pusē.

Pākšaugi (pupas, pupiņas, zirņi, lēcas, soja) ir pirmie kultivētie augi. Tā saucamās lauku jeb cūku pupas atrodamas izrakumos kopā ar priekšmetiem, kas lietoti bronzas laikmetā. Pupiņas sāka kultivēt daudz vēlāk nekā pupas. Pirmās ziņas par šo augu atrodamas Senās Ķīnas hronikā, kas datējama ar 2800. gadu pirms mūsu ēras. Romieši gan pupiņas retāk lietoja uzturā, biežāk samala miltos, no kā gatavoja skaistumkopšanas līdzekli "lomentum". To lietoja kā pūderi, un tas, viņuprāt, atsvaidzināja ādu un mazināja grumbas. Dāmas pupiņu miltus vēl gadu simtiem ilgi pievienoja, gatavojot balto grimu. Tāpēc vācieši pupiņas līdz pat šim brīdim sauc par *Schminkbohne* jeb smiņķa pupām. Tomēr par pupiņu dzimteni uzskata Centrālo un Dienvidameriku. Eiropu tās saniedza tikai 16. gadsimtā.

Vineta Radziņa mob.tel.29479712 , e-pasts: labavide12@gmail.com

Viduslaiku klosteru dārzi, aptiekas dārzi, botāniskie dārzi

Mūsdienu dārzu pirmsākumi saistāmi ar viduslaiku klostera dārziem, aptiekas dārziem un tie sekojošiem botāniskajiem dārziem.

Mūki un mūķenes bija pirmie viduslaiku (laika periods no aptuveni 500.g līdz 1500.g.) botāniķi, aptiekāri un dziednieki.

Vēlāk - 16. gs. botāniskos dārzus veidoja studentu apmācībai, kā arī pētījumiem. Pirmie šādi universitāšu pārvaldītie botāniskie dārzi parādījās Itālijā — 1544. gadā Pizā tika atvērts *Orto botanico di Pisa* un 1545. gadā botāniskais dārzs Padujā un Florencē. Šie dārzi bija saistīti ar medicīnas fakultātēm un tika izveidoti studentu apmācīšanai.

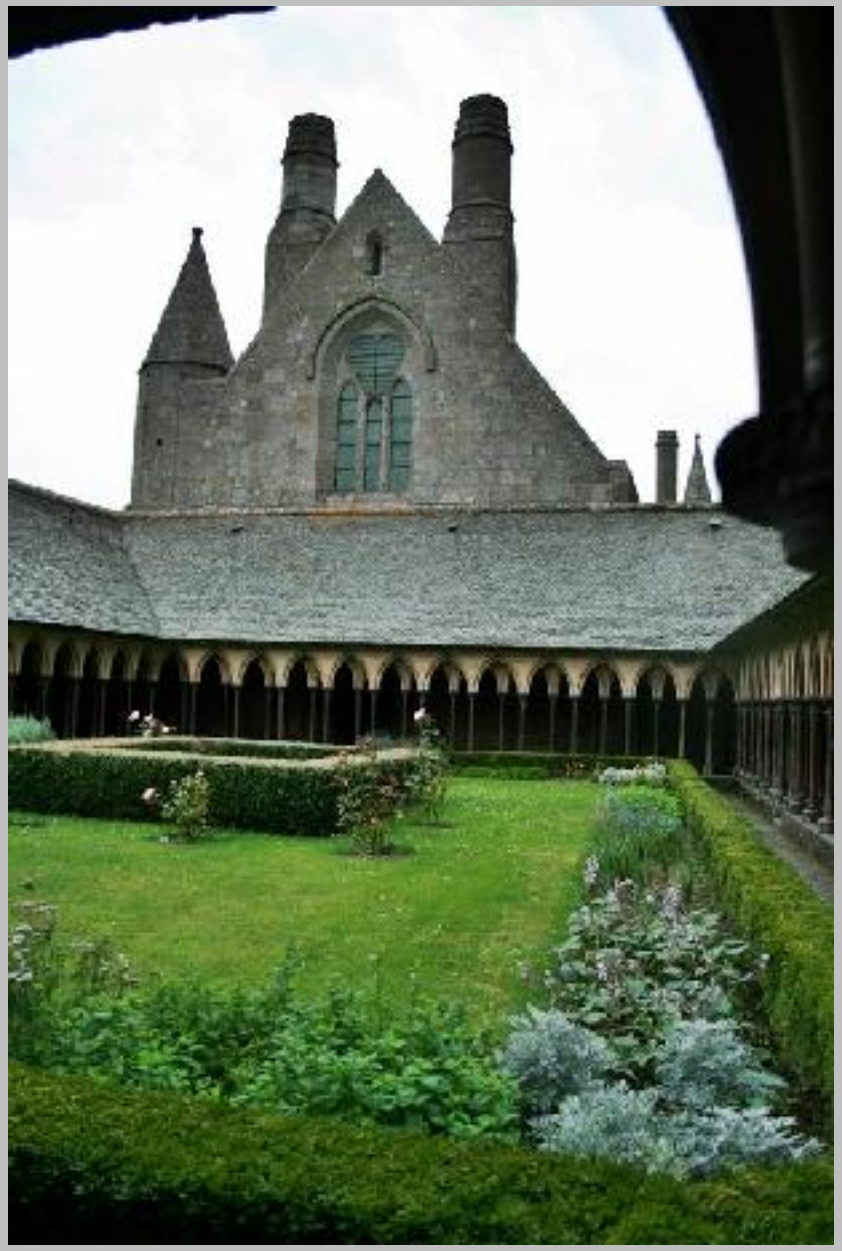

Džusti /Giusti/ dārzs, *1714*
/Verona, Ziemelitālija/
Īpašums joprojām pieder Džusti grāfam,kura sencis bija tik sajūsmināts par Kurzemes hercogieni Doroteju, ka lika vienā no tolaik antikām romiešu marmora tāfelēm (plāksnēm) iekalt slavinošus tekstus par viņas daiļumu…salīdzinot viņas skaistumu ar dievieti Venēru. Pašlaik tāfele glabājas pils pagrabā, jo..grāfs baidās, ka to varētu nozagt /no I.Lancmaņa lekcija ‘’Kurzemes hercogiene Doroteja un grāfi Mēdemi’’/.

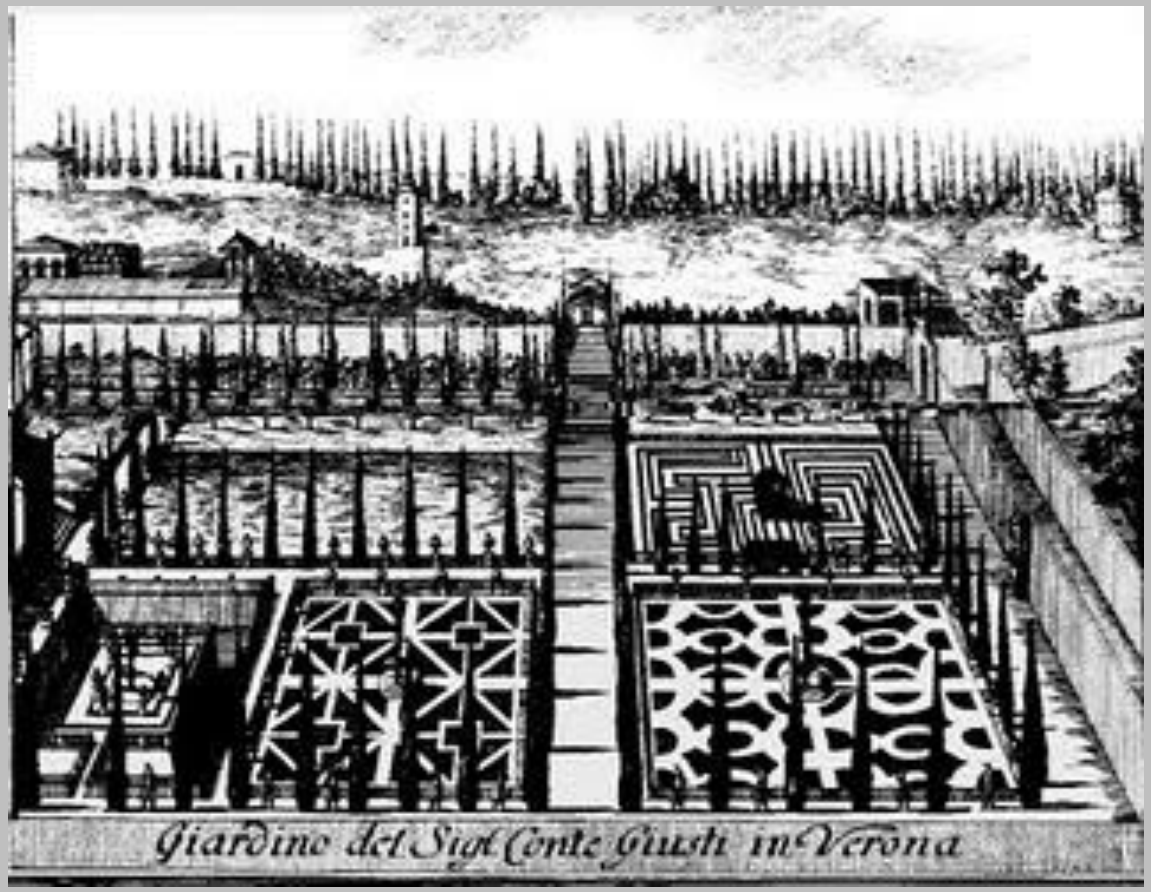

Vineta Radziņa mob.tel.29479712 , e-pasts: labavide12@gmail.com

Vineta Radziņa mob.tel.29479712 , e-pasts:
labavide12@gmail.com

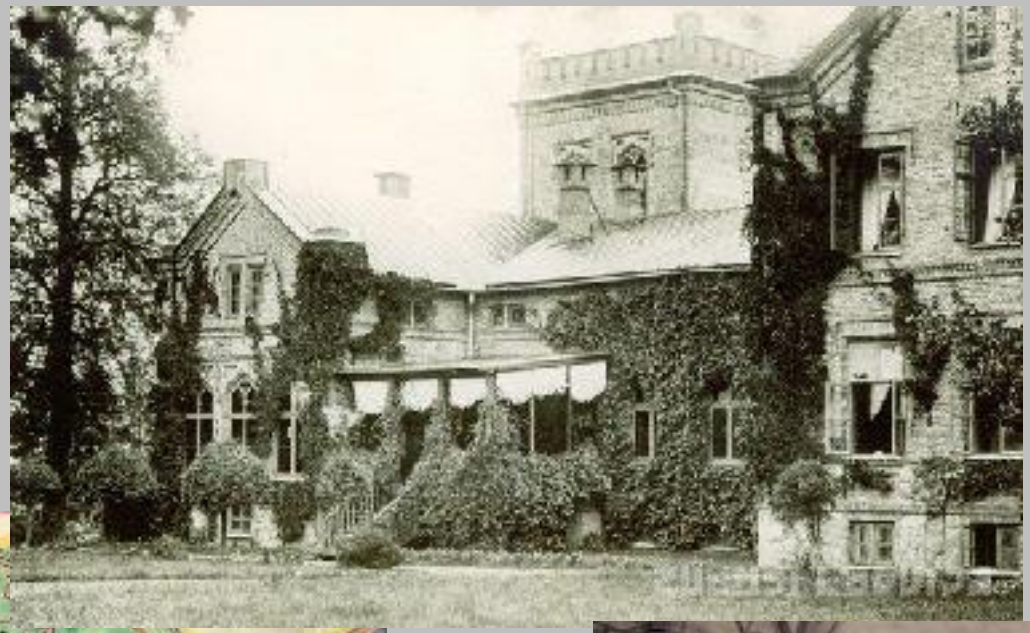

Vineta Radziņa mob.tel.29479712 , e-pasts: labavide12@gmail.com

Vineta Radziņa mob.tel.29479712 , e-pasts: labavide12@gmail.com

Vineta Radziņa mob.tel.29479712 , e-pasts:
labavide12@gmail.com

Pēc dzimtbūšanas atcelšanas /1817. gadā tā tika atcelta Kurzemes guberņā, 1819. gadā — Vidzemes guberņā, 1861. gadā — Latgalē/ zemnieki kļuva personīgi brīvi, taču visa zeme palika muižnieku īpašumā. Zemnieki turpināja dzīvot savās mājās, bet bija mainījusies zemes lietošanas kārtība. **Visa muižas zeme tagad dalījās divās daļās - muižas lauki bija klaušu zeme, bet pārējā bija zemnieku zeme.**
Lai norēķinātos ar muižniekiem par zemes lietošanu, brīvlaistajiem zemniekiem vajadzēja strādāt klaušu darbus muižas tīrumos.
Muižnieki brīvi varēja noteikt klaušu lielumu, tāpēc **šo laika periodu dēvē par klaušu laikiem.** Tas bija smags periods latviešu zemniekam.
Lai rastu risinājumu, Krievijas valdība 1849. gadā un vēlāk izdeva likumus, kas pavēra lielākas iespējas zemniekiem nostiprināt savas saimniecības, tajos noteikts, ka zemnieku zemi nedrīkst pievienot muižu laukiem, muižniekiem tā vai nu jāiznomā, vai jāpārdod zemniekiem.

Kurzemē klaušu laiki beidzās 1867. gadā, Vidzemē - 1868. gadā, jo no šī laika zemniekiem par māju nomāšanu bija jāmaksā nauda, bet vairs nebija jāiet muižas darbos.
Tiem zemniekiem, kuriem veicās saimniekošanā un uzkrājās līdzekļi, radās iespēja zemi un mājas izpirkt. **Šīs saimniecības vēlāk sāka saukt par vecsaimniecībām.**
Māju un zemes nonākšanai zemnieku īpašumā bija liela nozīme latviešu tautas turpmākajā attīstībā:
Saimnieki sāka iekopt savu saimniecību, celt ēkas, stādīt augļu dārzus, jo apzinājās, ka dzimtas īpašumā saimniekos bērni un mazbērni.
Pirmo reizi sāka veidoties turīgo latviešu zemnieku slānis.
Parasti mājas mantoja vecākais dēls, bet jaunākie devās apgūt amatu.
Pieaugot turībai, saimnieki savus bērnus varēja sūtīt mācīties ģimnāzijās un augstskolās.
Sāka veidojās latviešu inteliģence.

Vineta Radziņa mob.tel.29479712 , e-pasts: labavide12@gmail.com

‘’Mazdārziņi. Latvijā strādnieku mazdārziņu mode tika ieviesta no Vācijas un Skandināvijas, kur tā bija dzimusi19. gadsimta vidū, bet 20. gadsimta sākumā kļuvusi par modes kliedzienu. Plašāka publika par tādu Eiropas lielpilsētu tendenci uzzināja **1907. gada vasarā**, kad Rīgā notika strādnieku un tautas dzīves apstākļiem veltīta izstāde, kurā varēja iepazīties arī ar tā sauktajiem **darba jeb lapeņu dārziem**. Mazdārziņu filosofijas pamatā bija ideja, ka zemes kopšana raupjo pilsētas strādnieku atturēs no pārmērīgas alkohola lietošanas, "ētisko normu grimšanas" un strādnieku bērniem pavērsies iespēja palīdzēt vecākiem un rotaļāties zaļumos, nevis putekļainajās ielās. Toreizējam Rīgas pilsētas mēram Džordžam Armitstedam iniciatīva simpatizēja, un tai pieķērās arī slavenais Mežaparka, Vērmaņdārza un citu Rīgas dārzu iekārtotājs Georgs Kūfalts. Rīgas dārzu arhitekts uzreiz saprata, ka ideja ir svētīga un dārziņiem pilsētā zemes ir pārpārēm. Tiesības par minimālu nomas maksu izmantot šim nolūkam zemes gabalu pie Ganību dambja no pašvaldības saņēma īpaši šim mērķim dibinātā Ļaužu labklājības veicināšanas biedrība. Mācītāja Šāberta vadītās mazdārziņu kolonijas tehnisko projektu izstrādāja pats GEORGS KŪFALTS(1853-1938). Iežogotajā teritorijā ievilka ūdensvadu un ierīkoja 81 dārziņu. Iekšējie noteikumi aizliedza tajos lietot alkoholu. Stāsta, ka līdz pat Pirmā pasaules kara sākumam 1914. gadā reģistrēts tikai viens šā noteikuma pārkāpums.” */no ‘’Skanstes apkaimes teritorijas lokālplānojums”, sia ‘’AIG”/*

‘’…no 1896.gada J.H.Cigras *grāmatas “Pamācīšana kā visus Ķēķa dārza stādus un tās iekš ķēķes priekš citām derīgas zāles būs audzināt...”*
Puķu kāposti, brokoļi, virziņkāposti, sarkanie un baltie kāposti, zaļie un sarkanie brūnkāposti.
Apakš un virszemes kāļi, burkāni jeb dzeltenās mores, sarkanās bietes, baltās bietes, runkelrāceņi jeb lielās baltās bietes (arī lopbarības bietes), no kā var vārīt cukursīrupu.
Zirņi, pupas.
Krievāboli* 4 veidu: gari, balti čūsku krievāboli**; agrie, baltie Holandes; gari, zaļi krievuāboli; ķekaros augošie.
Lielie gurķi jeb putruāboli, baltie jeb mandeļu gurķi.
Saldie krievuāboli ***
Salāti, kreses, rapunceli jeb lauksalāti, ziemas endīvijas.
Pētersīļi, cigoriņi, selerijas.
Vasaras un ziemas rutki, redīsi (sarkani, balti), apaļie Strasbūras redīsi, melnie, garie Anglijas Vorellu redīsi, baltie rudens rāceņi.
Vasaras un ziemas puravi, ķiploki.
Ūdensķērsa, dille, lavanda, melisa, krūzmētra, timiāns, noraga, lupstājs, portulaka, baltās un melnās sinepes, ķimenes, salvija, skābenes…”/*avots:Cēsu Vēstures un mākslas muzejs/*

* gurķi;
** kabači, cukini;
***melones.

Vineta Radziņa mob.tel.29479712 , e-pasts: labavide12@gmail.com

Johans Hermanis Cigra (*Johann Hermann Zigra*, dzimis 1775. -1857.) dārznieks un botāniķis, dārzkopības pionieris Latvijā un Krievijas impērijā. No 1795. gada līdz mūža beigām (vairāk nekā 60 gadus) strādāja Rīgā. 1798.gadā Rīgā nodibina savu dārzniecību /Ganību dambī/. Dārzniecības katalogā 1806.gadā bija 150 rožu šķirņu, bet 1824.gadā jau 223.

Mācījies Karaliskajā botāniskajā dārzā *"Berggarten"* Hannoverē. Cigras nodibinātais dārzkopības uzņēmums kļuva par Krievijas impērijas atzītu centru, no kura izplatījās daudzi* jaunievedumi un uz kuru mācīties devās dārzkopji no visas valsts. Cigra ir Vērmanes dārza aleju plānojuma autors. 1823. gadā izstrādāja Lielo kapu plānojumu, paredzot kapus pārvērst par skaistu dārzu ar zālieniem un puķu dobēm, kokiem un košumkrūmiem.

*Piemēram * :*

- *19.gs sākums – lilijas, flokši utt.*

… dārzus, kā jebkuru dzīves jomu skar mode. Tas, kas uz doto brīdi ir aktuāls – tas arī iespaido gleznieciību, apģērbu, arhitektūru, dārzkopību.

Vineta Radziņa mob.tel.29479712 , e-pasts: labavide12@gmail.com

Altonas muiža. Sākotnēji šī ēka tika būvēta kā viesnīca "Jeruzaleme", 19.gadsimta pirmajā ceturksnī pārveidota par muižiņu, tagad O.Vācieša muzejs.Nams celts 18.gs. trešajā ceturksnī, baroka stilā. Šķautņu guļbūve ar mansarda jumtu, novietota perpendikulāri ielai un Māras dīķim. J.H.Klokova gravīrā attēlots, ka jumta segumam izmantoti apzāģēti baļķu nomaļi. Savukārt J.K.Broces zīmējumos (1792.gads) namam ir kārniņu jumts, zelmiņi veidoti pildrežģa tehnikā. 1870jos gados uzcelts šķērskorpuss ar vertikālu dēļu apšuvumu.

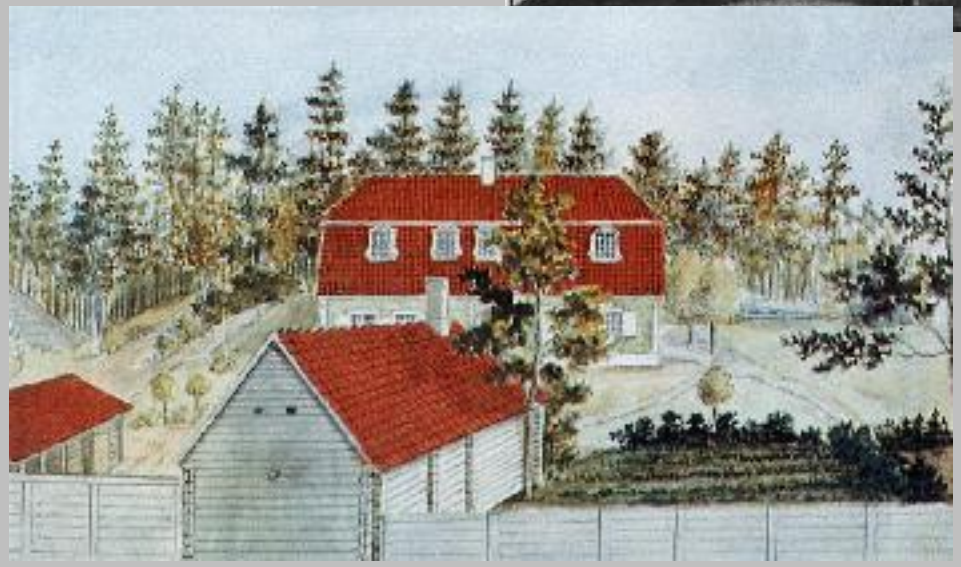

Vineta Radziņa mob.tel.29479712 , e-pasts: labavide12@gmail.com

Vineta Radziņa mob.tel.29479712 , e-pasts:
labavide12@gmail.com

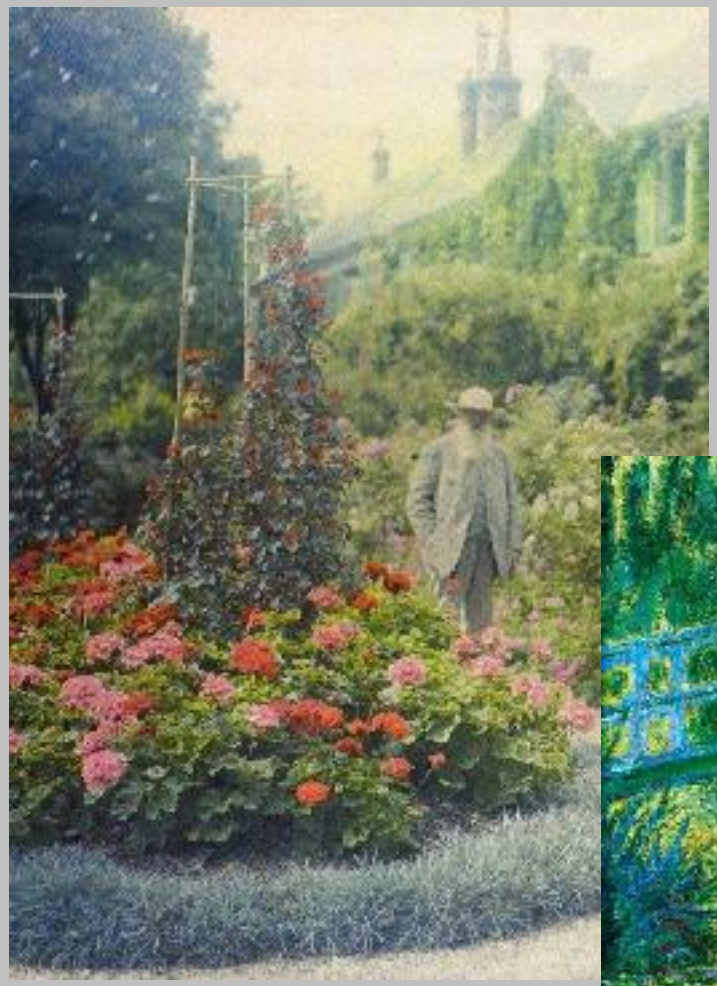

Vineta Radziņa mob.tel.29479712 , e-pasts:
labavide12@gmail.com

Vineta Radziņa mob.tel.29479712 , e-pasts:
labavide12@gmail.com

Vineta Radziņa mob.tel.29479712 , e-pasts:
labavide12@gmail.com

O.K.Monē /Oscar-Claude Monet/ dzimis 1840. gada 14. novembrī, miris 1926. gada 5. decembrī.
V. K. Purvītis dzimis 1872. gada 3. martā, miris 1945. gada 14. janvārī.

Vineta Radziņa mob.tel.29479712 , e-pasts:
labavide12@gmail.com

Vineta Radziņa mob.tel.29479712 , e-pasts:
labavide12@gmail.com

Abb. 477. Villa Koch, Hagensberg, Glockenstrasse 11.
Architekt Mehlbart.

Vineta Radziņa mob.tel.29479712 , e-pasts:
labavide12@gmail.com

Vineta Radziņa mob.tel.29479712 , e-pasts:
labavide12@gmail.com

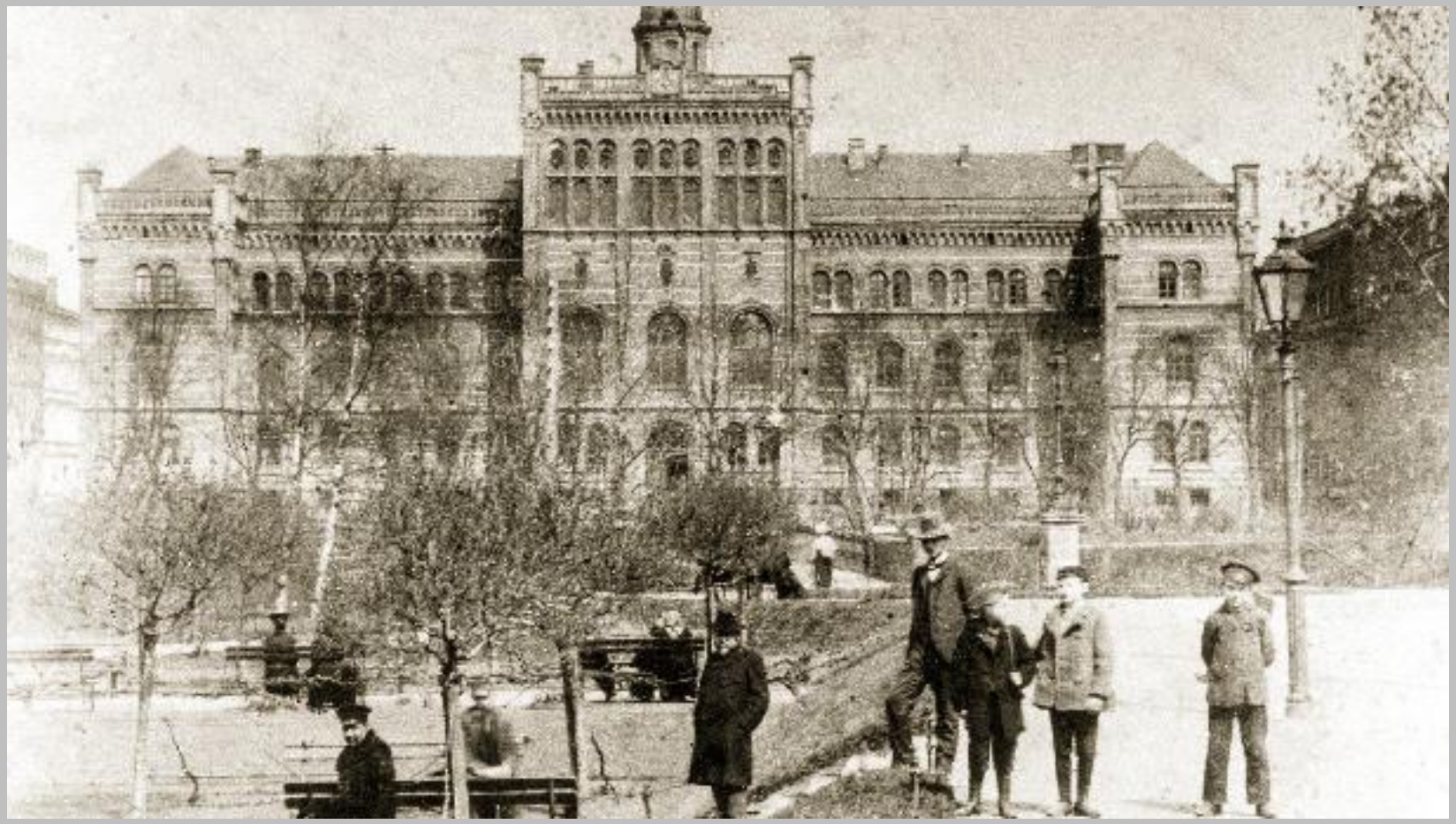

Vineta Radziņa mob.tel.29479712 , e-pasts:
labavide12@gmail.com

Vineta Radziņa mob.tel.29479712 , e-pasts:
labavide12@gmail.com

Vineta Radziņa mob.tel.29479712 , e-pasts:
labavide12@gmail.com

Vineta Radziņa mob.tel.29479712 , e-pasts:
labavide12@gmail.com

Vineta Radziņa mob.tel.29479712 , e-pasts:
labavide12@gmail.com

Vineta Radziņa mob.tel.29479712 , e-pasts:
labavide12@gmail.com

Vineta Radziņa mob.tel.29479712 , e-pasts:
labavide12@gmail.com

RABARBERS

- Rabarbers /Rheum sp./.
- dzimtene ir Centrālā Āzija, Rā jeb Volgas upes piekraste. Visplašāk šis augs bijis izplatīts Senajā Ķīnā un Mongolijā. Tieši Ķīnā atrastas pirmās rakstiskās liecības par rabarberiem, kas datētas ar 2700.g.p.m.ē.
- Vārds „rabarbers” cēlies no latīņu valodas vārda rhabarbarum, kas tulkojumā nozīmē „barbaru sakne” .
- Sākotnēji rabarberi izmantoti galvenokārt medicīniskos nolūkos - gremošanas procesu veicināšanai un astmas ārstēšanai un to cena bija ļoti augsta, piemēram, Francijā 1500.gados rabarberi maksāja teju trīs reizes dārgāk nekā kanēlis.

Martha - Elfriede - Valtyn. Hedwig Rehnecke Albert
Hagensberg bei Riga - Russland. Ernestinenstr. 7. 1890.

Vineta Radziņa mob.tel.29479712 , e-pasts: labavide12@gmail.com

NARAS DOKUMENTS PAR AUTENTISKUMU*
/Pieņemts 1994.gada novembrī Narā, Japānā/
Naras dokuments par autentiskumu pieņemts kā Venēcijas hartas (Starptautiskā pieminekļu un vēsturisku vietu konservācijas un restaurācijas harta, 1964) turpinājums un papildinājums

*Oriģināls, īsts, uz pirmavotu balstīts.

Vineta Radziņa mob.tel.29479712 , e-pasts: labavide12@gmail.com

Vineta Radziņa mob.tel.29479712 , e-pasts:
labavide12@gmail.com

Vineta Radziņa mob.tel.29479712 , e-pasts:
labavide12@gmail.com

Vineta Radziņa mob.tel.29479712 , e-pasts:
labavide12@gmail.com

Vineta Radziņa mob.tel.29479712 , e-pasts: labavide12@gmail.com

Vineta Radziņa mob.tel.29479712 , e-pasts:
labavide12@gmail.com

Vēsturiskie materiāli par Eriņu muižu no muižas īpašnieku privātā arhīva. Paldies!

Vineta Radziņa mob.tel.29479712 , e-pasts:
labavide12@gmail.com

‘’Valsts nozīmes pilsētbūvniecības piemineklis „Kalnciema ielas koka apbūve” pārstāv Pārdaugavas 18. un 19.gs. beigu vidusslāņa dzīves vidi un Rīgas koka būvamatniecības tradīcijas, tas ietver lielā koncentrācijā un ar augstu autentiskuma pakāpi saglabājušos 19.gs. pēdējā ceturksnī celtu koka dzīvojamo ēku grupu, kam raksturīga grezna apdare, **pagalmu apzaļumojums un dārzi.**
Kalnciema ielas kvartāla klasicisma arhitektūras ansamblis veidojies samērā īsā laika posmā - apmēram 30 gadu garumā. Pilsētbūvniecības piemineklī ietilpstošo ēku izvietojums gar ielu un dārzi gruntsgabalu dziļumā raksturo Rīgas priekšpilsētu apbūves tradīcijas, kas jau gandrīz izzudušas straujas pilsētbūvniecības attīstības rezultātā…’’

Valsts nozīmes pilsētbūvniecības piemineklis „Kalnciema ielas koka apbūve” iekļauts valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstā ar KM 22.05.2006. rīkojumu Nr. 96.
Pilsētbūvniecības piemineklis ir daļa no apbūves aizsardzības teritorijas „Āgenskalns”.

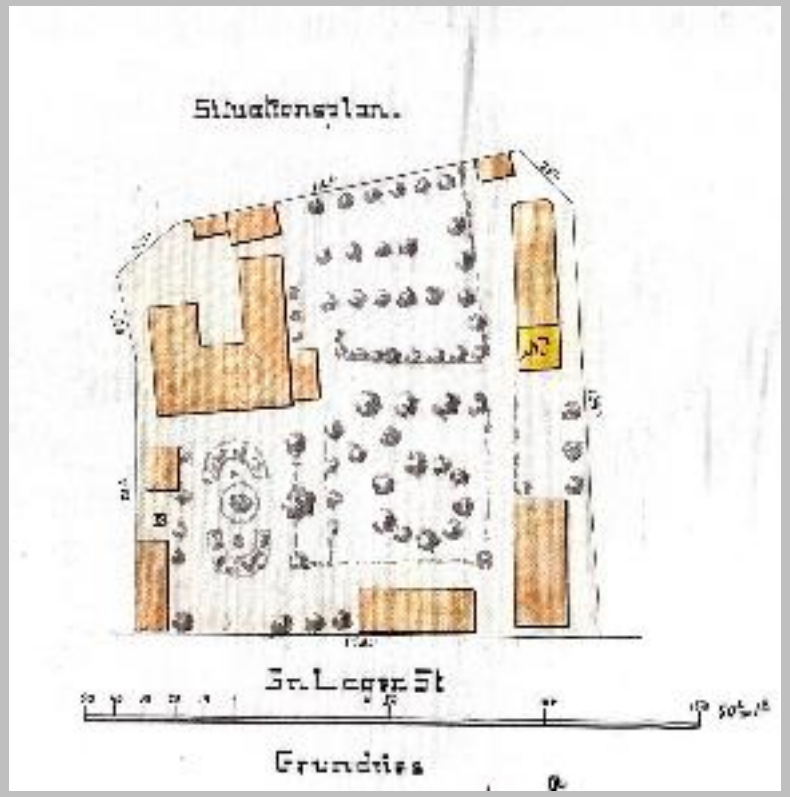

Plāns – 1881.g. L.Nometņu iela, avots – LVVA F2761 A3 L7427

Vineta Radziņa mob.tel.29479712 , e-pasts: labavide12@gmail.com

MELNAIS PLŪŠKOKS /Sambucus nigra/

‘’…tiek uzskatīts, ka krūms pirmo reizi tika atklāts neilgi pēc ledus laikmeta beigām. Sēklas, kas atrastas neolīta laikmeta mājokļos Šveicē, liecina, ka krūmu varēja audzēt (tas varēja augt) jau 2000. gadā p.m.ē. Pamatojoties uz pieejamo informāciju un vēsturiskajiem rakstiem, ir skaidrs, ka daudzas kultūras uzskatīja, ka plūškoks ir ne tikai maģisks, bet arī svēts…Grieķu-romiešu laikmetā gan Hipokrāts, gan Plīnijs Vecākais plaši rakstīja par daudzajiem veidiem, kā augu izmantoja medicīniski, un tas tika uzskatīts par būtisku seno medicīnas komplektu sastāvdaļu. Plīnijs Vecākais rakstīja arī par citiem tā izmantošanas veidiem, tostarp matu krāsu, kas izgatavota no ogām un mizas*…”/tulkots no www.bluepacificflavors.com/.*
Latvijā intruducēts 1800- to gadu sākumā, no Vācijas.

Vineta Radziņa mob.tel.29479712 , e-pasts: labavide12@gmail.com

Vineta Radziņa mob.tel.29479712 , e-pasts: labavide12@gmail.com

Ābolu šķirne ‘’Cukuriņš’’ (Korobovka) pieminēta jau 1848.gadā. 19.gs. pirmajā pusē ābeļu stādi vēl ir dārgi – aptuveni 3-5 rubļi par 3-4 gadus vecu ābeli, kas bija aptuveni darba cilvēka gada alga. Līdz ar to – zemnieku sētās ābeļu maz, tā ir muižnieku prerogatīva. Starp citu, Latvijā, netālu no Cēsīm, Kārļu muižā, grāfs A.Zīverss izveidoja kokaudzētavu, kura specializējās tieši pomoloģijā un sagatavoja dārzkopjus Krievijas aristokrātu muižām, savukārt, tieši K.V.Šoha stādaudzētva (tagad Nacionālais Botāniskais dārzs) bija starpposms Rietumeiropas stādiem ceļā uz Austrumeiropas dārziem.

AFIŠU STABU DIZAINS LIELVĀRDES PILSĒTAI

Dizaina pasūtītājs: *Lielvārdes novada pašvaldība*

Dizains: *SIA ‘’Laba Vide’’*

Ierīkošana: *2016*

Vineta Radziņa mob.tel.29479712 , e-pasts: labavide12@gmail.com

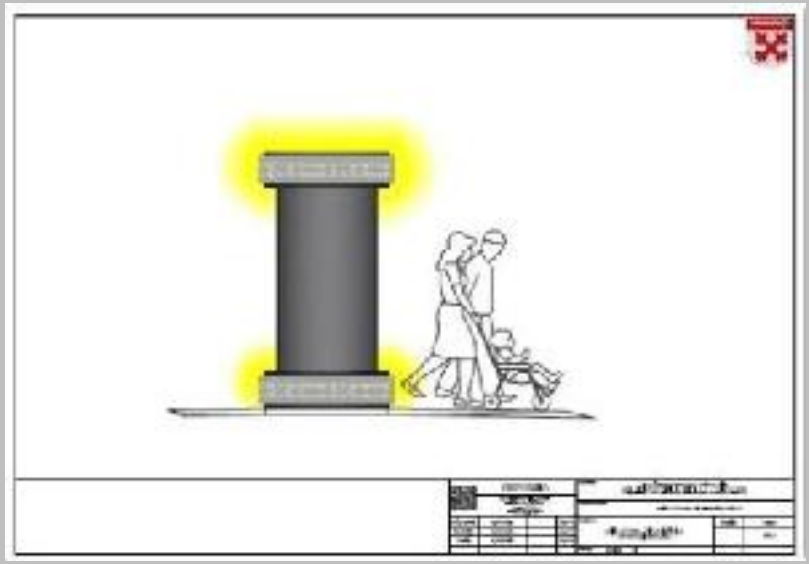

Vineta Radziņa mob.tel.29479712 , e-pasts: labavide12@gmail.com

GROBIŅAS PILSĒTAS AINAVU ATTĪSTĪBAS UN PĀRVALDĪBAS PLĀNS/2014
GROBIŅAS PILSĒTAS APSTĀDĪJUMU ATTĪSTĪBAS METS/2023

Pasūtītājs: *Grobiņas novada pašvaldība/Dienvidkurzemes novada pašvaldība*

Izstrādātājs: *SIA‘’Laba Vide”*

Ierīkošana: *2014/2023*

Vineta Radziņa mob.tel.29479712 , e-pasts: labavide12@gmail.com

Vineta Radziņa mob.tel.29479712 , e-pasts:
labavide12@gmail.com

Vineta Radziņa mob.tel.29479712 , e-pasts: labavide12@gmail.com

Vineta Radziņa mob.tel.29479712 , e-pasts:
labavide12@gmail.com

Vineta Radziņa mob.tel.29479712 , e-pasts:
labavide12@gmail.com

‘’…aprunājoties ar mums sadarbībā esošu eksperti apstādījumu ierīkošanā, viņa minēja, ka puķu pļavām ir **ļoti vienkārša ierīkošana – jeb tās drīzāk nav**. Zemesgabals ir jānopļauj, tad attiecīgi iegādātās sēklas jāsamaisa ar parasto smilti un ar sēklu kaisītāju jāizkaisa pa attiecīgo teritoriju. Pārējais pats notikšoties. Galvenais, lai uzturētu pļavu puķes, nedrīkst tās nopļaut pirms laika, bet tas jau pēc tam būtu mūsu pārziņā. Viņa gan arī ieteica, ka būtu nepieciešams tāds sēklu maisījums, kur ir ne mazāk par 15 sugām. Ieteica, ka var vai nu nopirkt 5 dažādus maisus un tad samaisīt vai iespējami apskatīt citur pasaulē šīs sēklas… *”’/citāts no kādas pašvaldības epasta/.*

‘’Lai iegūtu ideāli ziedošu puķu pļavu, ir nepieciešams ievērot sekojošos norādījumus:

Augsnes apstrāde pirms sēšanas: Augsni būtu nepieciešams pirms ziemas uzrakt/uzart, un pavasarī nepieciešams izveidot vienmērīgu augsnes struktūru. Pēc augsnes sagatavošanas būtu nepieciešams, apmēram, 2 līdz 3 nedēļu laikā to arī apsēt. **Pirms sēšanas augsnes apstrādei ir ļoti būtiska loma, cik gala rezultāts būs veiksmīgs.**

Sēšana: Labvēlīgākais laiks sēšanai ir aprīļa beigas līdz maijs un augusts līdz septembra sākumsPirms sēšanas, ieteicams sēklas kārtīgi samaisīt. Sēt ar roku, nevis izmantot sējmašīnu. Sējot, ik pa laikam samaisīt sēklas. Pēc sējas augsni nepieciešams pievelt ar veltni vai lāpstu.

Dīgšanas sākums: Jānodrošina 3 nedēļas nepārtraukta mitrināšana, jo tad parādās pirmie dīgsti. Jāņem vērā, ka dažādu sugu sēklu dīgšanas ātrums var atšķirties.

Kopšana un uzturēšana: Sējas gadā būtu ieteicams ierobežot nezāles. Pļaušana 1 – 2 reizes gadā, vislabāk rudenī, kad pļavas puķes ir noziedējušas un sēklas izbirušas. Pēc pļaušanas lielo masu vajadzētu novākt. Tālākajos gados daba un augsne pati ieviesīs korekcijas. Tām pļavas puķēm, kurām patiks augšanas apstākļi krāšņi ziedēs un veidos plašu sakņu sistēmu, bet tās, kurām nepatiks – nīkuļos vai izzudīs pavisam.

Mēslošana: Puķu pļavai nav nepieciešama īpaša mēslošana, jo tās ir radušas augt savvaļā un ne tik auglīgās augsnēs.”/*no www.zalazale.lv*/

Vineta Radziņa mob.tel.29479712 , e-pasts: labavide12@gmail.com

Vineta Radziņa mob.tel.29479712 , e-pasts:
labavide12@gmail.com

VECPIEBALGAS PAGASTA CENTRA LABIEKĀRTOŠANAS PROJEKTS

Projekta pasūtītājs: *Vecpiebalgas novada pašvaldība*

Projektētājs: *SIA''Laba Vide"*

Ierīkošana sākta: *2017, pirmā kārta pabeigta 2018*

Vineta Radziņa mob.tel.29479712 , e-pasts: labavide12@gmail.com

Vineta Radziņa mob.tel.29479712 , e-pasts:
labavide12@gmail.com

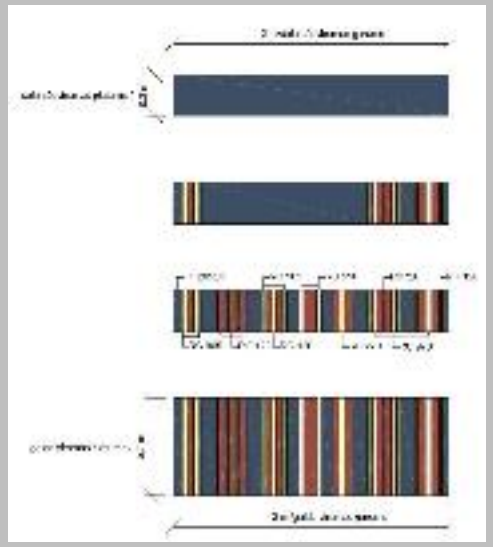

Vineta Radziņa mob.tel.29479712 , e-pasts: labavide12@gmail.com

Vineta Radziņa mob.tel.29479712 , e-pasts:
labavide12@gmail.com

Vineta Radziņa mob.tel.29479712 , e-pasts: labavide12@gmail.com

Vineta Radziņa mob.tel.29479712 , e-pasts:
labavide12@gmail.com

Vineta Radziņa mob.tel.29479712 , e-pasts: labavide12@gmail.com

Šteinhauers. Jāņu tradīcijas.
Vidējais attēls - J.K.Broces zīmējums ar Muižeļu sētu un ēkām /avots- FB grupa ''Par Āgenskalnu''/

Vineta Radziņa mob.tel.29479712 , e-pasts: labavide12@gmail.com

Kokaugi 19.gs. Latvijas dārzos/parkos:

- Lapegles (Eiropas, Sibīrijas, Ledebūra);
- Baltegles (Garzvīņu, Sibīrijas);
- Priedes (Veimuta, Melnā, Eiropas ciedru);
- Zaļā duglāzija;
- Liepas (Holandes, Platlapu, Sudraba);
- Parastā zirgkastaņa;
- Pelēkais riekstkoks;
- Baltais vītols;
- Trauslais vītols;
- Parastais dižskābārdis;
- Melnais plūškoks;
- Baltā apse;
- Kalnu kļava;
- Vilkābeles (Vienirbuļu, Divirbuļu)
- Goba;
- Etiķoks;
- Rietumu tūja u.c.

Jānis Alksnis (1869-1939), dzimis Vidzemē, Taurenes pagastā. Uzcēlis apmēram 130 ēku Rīgā. Viņam nebija akadēmiskas arhitekta izglītības, bet Pēterburgas Celtniecības tehniskajā komitejā 1901.gadā iegūta apliecība, kas deva tiesības izpildīt darbus ēku un ceļu būvniecības nozarē, bet nedeva tiesības parakstīt projektus kā arhitektam.

Ēkas fotogrāfijās – Melnsila iela 17, būvniecība 1906.gads (attēli - 2018.gads, 1930-to vidus).

Vineta Radziņa mob.tel.29479712 , e-pasts: labavide12@gmail.com

‘’Dārzniecības māksla jo dienas, jo vairāk tapusi par dienas jautājumu, kuram liela tautsaimnieciska un politiska nozīme, un šā jautājuma atrisināšana pieder pie pilsētas pārvaldības svarīgākiem uzdevumiem. Senāk dārzniecības māksla kalpoja gandrīz vienīgi valdniekam un zemes lielajiem, un pilsētu dārzus tiklab kā nemaz nepazina. Tikai ap pagājušā gadsimteņa (19. gs.) vidu, sevišķi ap to laiku, kad vaļņus sāka noārdīt un pilsētu centros caur to lieli zemes gabali tapa svabadi, sāka arī pilsētā ierīkot dārzus. … Priekšpilsētās jāgādā ēnaini un labu gaisu izplatoši atpūtas laukumi jauniem un veciem. Pilsētu tālākais uzdevums ir gādāt par sporta, rotaļu un vingrošanas laukumiem un ierīkot tā sauktos lapeņu dārzus, kuru vajadzība Rietumu kultūrvalstīs ir atzīta un lielā mērā tiek piekopta….**Jautājumā par aleju veidošanu pilsētās, Rīgas parku sistēmas izveidotājs aizrādījis, ka “lielās satiksmes un veikalu ielās, kā arī šaurās sānielās” tos nevajadzētu stādīt, jo koku augšanu kavēšot “dūmi, kvēpi, gāzes un ūdens vadi, kanalizācija”, kā arī saules gaismas trūkums. Turklāt koki nevajadzīgi noēnošot mājokļus.’’** */ no Georga Kūfalta lekcijas Komunālās sociālpolitikas biedrībā, 1909.gada 3.aprīlī/.*

Foto – ozolu stādīšana Pētera parkā, 1910.gads

Vineta Radziņa mob.tel.29479712 , e-pasts: labavide12@gmail.com

Vineta Radziņa mob.tel.29479712 , e-pasts:
labavide12@gmail.com

Vineta Radziņa mob.tel.29479712 , e-pasts:
labavide12@gmail.com

Vineta Radziņa mob.tel.29479712 , e-pasts: labavide12@gmail.com

TĀ NEDARIET!

Nepieņemama un nežēlīga metode ir **galotņošana**. Šādas darbības rezultātā netiek ņemta vērā koka fizioloģija, samērs starp tā sakņu un vainaga attiecību. Rezultātā zūd koka vitalitāte, kā arī tiek neatgriezeniski bojāta ainava.

Vineta Radziņa mob.tel.29479712 , e-pasts: labavide12@gmail.com

Vineta Radziņa mob.tel.29479712 , e-pasts:
labavide12@gmail.com

Vineta Radziņa mob.tel.29479712 , e-pasts:
labavide12@gmail.com

Vineta Radziņa mob.tel.29479712 , e-pasts:
labavide12@gmail.com

Vineta Radziņa mob.tel.29479712 , e-pasts:
labavide12@gmail.com

Vineta Radziņa mob.tel.29479712 , e-pasts:
labavide12@gmail.com

Košumkrūmi 19.gs. Latvijas dārzos/parkos :

- Kokveida karagāna;
- Baltais grimonis;
- Spožā klintene;
- Parastais filadelfs;
- Alpu jāņoga;
- Ceriņi (Parastais, Ungāru);
- Tatārijas sausserdis;
- Parastais ligustrs;
- Noraglapu roze;
- Spirejas (Bijāra, Baltā);
- Pīlādžlapu sorbārija;
- Strautu sniega oga;
- Irbenes (Vilnainā, Kanādas);
- Mūžzaļais buksis;
- Kazene u.c.

IRBENE ‘ROSEUM’

Irbene /Viburnum opulus/, auga augstums pieaugušā vecumā var sasniegt 3,5-4m. Tas mīl augt saulē, bet pacieš arī vieglu noēnojumu. Ļooti mīl padzerties. Lieku mitrumu pacietīs daudz labāk, kā pārmērīgu sausumu. Ziedi – sterili, ogu nav.
Izcili dekoratīva, ziemcietīga. Šķirne sena, franču. Selekcionārs – Lemuāns.
Krievijas impērijā šo šķirni zināja jau Katrīnas Lielās laikā. Tā laika dārznieki ‘Roseum’ cienīja cienījamā auguma, ziemcietības un ziedēšanas ilguma dēļ. Ziedkopas krūmā priecē teju mēnesi.
Krūms labi padodas formēšanai. Otrs šķirnes nosaukums ‘Sniega pika”, no franču val. - *boule de neige.*

Tautā mēdz dēvēt par *pavasara hortenziju.*

Vineta Radziņa mob.tel.29479712 , e-pasts: labavide12@gmail.com

ROZES

‘’Kurzemē jau 17.gs. rozes bija iecienītas ne tikai hercoga, bet arī pilsoņu dārzos. Zināms, ka Pētera Vetkida (Wetkind) dārzā Ventspilī 1698.gadā kopā ar augļu kokiem audzēti arī rožu krūmi.
…hercoga Pētera laikā ap 1786.gadu kādā pasūtījumā jau precīzāk nosaukts 160 rožu: 50 simtlapu rožu (Centroly), 50 franču Provēnas rožu (Provinc Rosen), 30 mēnesrožu (Monat Rosen) un 30 raibu angļu rožu (bunte englische Rosen), domājams, ‘York and Lancaster’.
…1827.gada 22.jūnijā aprakstīta rožu ziedēšana Cigras dārzā, pieminot, ka tur aug 200 dažādu šķirņu, kuras galvenokārt ievestas no Anglijas un Francijas. Rozes audzēja arī 1836.gadā dibinātā Kristiāna Vilhema Šoha (Schoch) dārzniecība, kura ik pa trim gadiem izdeva savu firmas katalogu. Liela rožu piedāvājums bija grāfa Aleksandra fon Zīversa (Sievers) stādaudzētavā Kārļu muižā.”
/Lauma Lancmane ‘’Vēsturisko rožu dārzs”, 2020/

‘York and Lancaster’/1551
‘Rosa Mundi’/1581
‘Duchesse de Portland’/1809

Vineta Radziņa mob.tel.29479712 , e-pasts: labavide12@gmail.com

Vēsturisko rožu spēcīgā smarža un košā, vīnsarkanā krāsa piesaista uzmanību, bet to trūkums ir tāds, ka tās zied vienu reizi sezonā. Tas arī ir iemesls, kāpēc 18.gs rožu dārzus neveidoja. Rozes stādīja bosketos kopā ar pārējiem košumkrūmiem un ziemcietēm. Vai arī audzēja podos un dārzā iznesa ziedēšanas laikā. Pārējā laikā – audzēja oranžērijās. Tā arī izveidojās *angļu tipa rožu* stādījumi vai *kotedžas tipa* stādījumi.

Vineta Radziņa mob.tel.29479712 , e-pasts: labavide12@gmail.com

‘’Senās dārza rozes (*Old Garden Roses*) – šajā grupā ietilpst 18 rožu grupas, ko audzēja līdz 1867. gadam, kad tika selekcionēta pirmā tējhibrīdroze ‘Le France’. ‘’/*Ilma Nereta*/
Tāpēc visas rozes, kuras dārzkopji ir iepazinuši līdz 1867.gadam mēdz saukt par

vēsturiskajām rozēm.

Maijrozīte

Noraglapu roze /*Rosa pimpinellifolia*/ savvaļā aug Eiropas dienvidrietumu daļā un Ziemeļāfrikā, un tā ir viena no senākajām dārzos kultivētajām rozēm. Anglijā pazīstama kā *Burnet Rose* un *Scotch Rose*. Pirmā krāsainā maijrozīte atrasta Skotijā, to 17.gs. aprakstījis sers Roberts Sibalds (*Sibbald*), kurš ir viens no Edinburgas botānsikā dārza dibinātājiem.

Rosa pimpinellifolia plena
'Persian Yellow'/1649
'Carnea plena'/1820

Vineta Radziņa mob.tel.29479712 , e-pasts: labavide12@gmail.com

Latvijas Dendrologu biedrība par 2023. gada kokaugu izvēlējusies **smaržlapu rozi** */Rosa rubiginosa*/, Savu latvisko nosaukumu tā ieguvusi pēc raksturīgajām nelielajām, dziedzermatainajām lapām, kuras saberzējot jūtama izteikta ābolu smarža. Vēl nesen suga bija diezgan plaši sastopama Zemgalē, kā arī atsevišķos reģionos citviet Latvijā – Daugavas ielejas posmā starp Jēkabpili un Koknesi, pie Priekuļiem u.c., tomēr atradņu apsekošana pēdējos gados rāda, ka intensīvās lauksaimniecības reģionos suga ir lielā mērā izzudusi Sugai piemērota apsaimniekošana – ekstensīva ganīšana un pļaušana, saglabājot atsevišķus krūmu pudurus, netiek bieži praktizēta, jo to neparedz zālāju apsaimniekošanas vadlīnijas, tādēļ suga saglabājusies galvenokārt ceļmalās, mežmalās u.c. Bet arī ceļmalas – pēdējā savvaļas rožu ‘’patveršanās vieta’’ tiek intensīvi pļautas. Rezultāts – savvaļas rozes, tajā skaitā arī retā smaržlapu roze, kļūst vēl retākas un pakāpeniski izzūd no savām vēsturiskajām atradnēm.

Vineta Radziņa mob.tel.29479712 , e-pasts: labavide12@gmail.com

PALDIES!

Vineta Radziņa mob.tel.29479712 , e-pasts: labavide12@gmail.com